

zánál azonban fontos kritérium, hogy ne veszélyeztesse az addig jó munkaképességük teljesítményét.

Legyen felnőtt!

A szülői én vagy a gyermek én szerinti vezetői magatartás nem produktív. Sem az anyáskodás, sem a gyámoltalanság nem erősítheti a tanulóknál a felnőtt-én munkáját, amire a hatékony tanuláshoz szükség van.

Hogy a nehéz helyzetekben a vezető nyomás alatt van, az a résztvevők számára is nyilvánvaló. Számukra is tehermentesítő, ugyanakkor jó tanulási lehetőség, ha a vezető modelljén látják, hogyan lehet a realitásnak megfelelően konstruktívan és kooperatívan cselekedni. A nem professzionális oktatói magatartás ezzel szemben erősíti a kríziseket, és földolgozásukat megnehezíti.

Úgy vélem, az oktatók ambivalens érzésekkel veszik kézbe a módszertani könyveket: „Vajon mi újat tud nyújtani?”; „Valóban használhatók-e a benne foglaltak?“. A szkeptikusoknak érdemes fontolóra ven-

ni Jörg Knoll azon gondolatát, hogy „...a módszerek nem meghatároznak, hanem lehetővé tesznek valamit... bizonyos mértékben olyan edények, amelyeket a résztvevők saját ötleteik, saját munkájuk gyümölcseivel megtölthetnek”.

E könyveket olvasva egyszerre idéződek föl bennem hallgatóként átélt felnőttképzési élményeim és saját tanítási tapasztalataim. A mögöttes célok és az eredményt befolyásoló faktorok apró részletekbe menő föltárása következtében sok mögöttes mozgató erő világossá vált előttem. Én a tárgyalt módszereken kívül e két könyv szemléletmódját értékelem nagyra: az aprólékos, figyelmes tervezést (főlkészülést) és a munkaképesség megteremtésére-fenntartására való törekvést.

Meggyőződésem, hogy aki módszertani kultúráját e művek tanácsait követve fejleszti, kevesebb „nehéz helyzetet” él majd meg. Körültekintő tervezéssel, a kialakult helyzet gondos elemzésével úrrá lesz rajtuk.

Szakácsné Tóth Éva

A felnőttképzés gazdasági és társadalmi igénye

A felnőttképzés hajtóereje minden időben a szükséges társadalmi/gazdasági tudásszükségletek célraorientált kielégítése. A hazai törvényalkotás a Felnőttképzési Törvénnyel ezt az igényt rögzítette, keretet adva a felnőttképzés további szerveződésének, hatékonysága lehetséges növelésének. A debreceni egyetem a Pallas Debrecina sorozatában jól válogatott összeállítást adott közre „Felnőttképzés és gazdaság” címmel.

Kozma Tamás, a kötet egyik szerkesztője gazdag tapasztalatok birtokában és kutatói előrelátással választotta ki a lényegi információkat hordó anyagokat az 'International Encyclopedia of Education' két kötetéből. A lefordított 24 tanulmányt 1995-ben és 1996-ban megjelent írásokból választották ki. A tanulmányok részben hozzájárulnak a nyugati és a fejlődő világ felnőttképzési folyamatainak ér-

telmezéséhez – ami az EU-csatlakozással még indokoltabb lett –, másrészt megerősítenek abban, hogy a hazai ilyen jellegű kutatások, régebben vagy újabban megjelent munkák az esetleges összevetésekben jól megállják helyüket. (Elsősorban abban, hogy karakterisztikusabban foglalnak állást egyes kérdésekben, orientációs alapot nyújtva így a nyilteles és eredményes továbblépéshez.) Másrészt a hazai aktuális

felsőoktatási kérdésekhez (például a tanulói hitelek alakítása, a finanszírozás módjai) is érdembeli tapasztalatokat közvetítenek. A szerkesztés munkáját Kozma Tamás és Illés Péter végezték, a lektori feladatokat Koltai Dénes és Timár János látta el. A nevelés- és művelődéstudomány doktori programja keretében készült fordítások nagyívű áttekintést adnak a gazdaság és felnőttképzés elméleti, finanszírozási, felnőttképzés-szakmai, majd munkaerőpiaci összefüggéseiről.

A kötet tanulmányai fejezetenként széles spektrumba ágyazottak. Az első fejezetben az 'Oktatásgazdaságtan régen és napjainkban' az 'Emberi tőke-fogalmak', a 'Megtérülés az oktatásban', 'Az iskoláskor előtti oktatás /köz/gazdaságtana', 'A gyermekgondozás közgazdaságtana', valamint a 'Belső migráció és oktatás' című tanulmányok olvashatóak.

A második fejezetben 'Az oktatás finanszírozása', 'Az oktatás finanszírozásának nemzetközi megközelítései', 'Az oktatásért vállalt felelősség nyilvános-magán felosztása', 'Az oktatás közösségi finanszírozása', 'Az oktatás magán és közkiadásai a fejlődő országokban' és a 'Hallgatói hitelek' című tanulmányok szerepelnek.

A harmadik fejezetben a felnőttképzéssel foglalkozó tanulmányok olvashatóak: 'Felnőttképzés: fogalmak és alapelvek', 'Az oktatás és a képzés konvergenciája', 'Formális, nonformális és informális nevelés', 'Élethosszig tartó és folyamatos oktatás', 'A felnőttoktatás kritikai megközelítései', 'Az emberi erőforrás fejlesztése', 'Napi nevelésügy és tudatosítás', 'Részvétel: a motiváció szerepe', 'Nemzetközi felnőttoktatás'.

A munkaerőpiaccal foglalkozó negyedik fejezetben az 'Oktatási expanzió és a munkaerőpiac', az 'Információ a munkáról és az oktatásról' és az 'Oktatás és munkaerőpiac' került.

A fordítások esetenként nehezen birkóznak a külföldi szerzők gyakran bizonytalanságot tükröző és a határozott véleményt csak feltételekkel körülíró stílusával. A szövegek magyarsága néhol kívánta volna a fordítás ismételt átolvasását. A kötet érdekes témái tükrözik a külföldi álláspontokat

és megoldásokat, több kérdés hazai feldolgozása markánsabb és szakmailag megalapozottabb (például az emberi tőkefogalmak, a megtérülések, a felnőttképzés, a szakképzés vagy az élethosszig tartó tanulás körében). Érdekesek a munkaerőpiac és az oktatási expanzió bérekre vonatkozó számításai vagy az oktatás/képzésről írtak, amelyek a változó piaci feltételek között foglalkoztatottak helyzetének elemzését segíthetik. A kötet láttatja, hogy nincs olyan nemzetközi tapasztalat, amelyet szükséges lenne közvetlenül átvenni, még akkor sem, ha az uniós elvárások egyike-másika ezt ajánlásaiban szorgalmazza. Minden megismert és helyileg bevált metodika örvendetes sokszínűséggel szolgálja a gazdaság és képzés (bármely képzés, így a felnőttképzés) eredményességét. Ezek a metodikák nagyszámú mutatón alapulnak, amelyek mintegy indikátorként szolgálnak ahhoz, hogy megfelelő szintetizáló és elemző intellektuális munkával következtetni lehessen belőlük a felnőttképzés gazdasági hatékonyságára. A felnőttképzés és gazdaság viszonyára nehezen lehet szimplifikált képletrendszerbe vagy megközelítésbe szorítani, mert a bonyolult hatásmechanizmus összetevői sokoldalú megközelítést kívánnak. Hazánkban e téren számos eredményt értünk el, amelyek a további hasonló tevékenység alapjául szolgálnak a felnőttképzésben és a hozzá szorosabban vagy lazábban kapcsolódó területeken.

A gazdaság és a társadalom globális helytállására ható társadalmi feltételek, folyamatok döntő mozzanatai – mindenekelőtt az érdekek mozgása – szükségképpen a társadalmi kitüntetett fontosságú alrendszereiben, többek között az oktatásban, képzésben jelentkeznek. Így a felnőttképzés transzformálódva visszahat magára a gazdasági folyamatokra, fenntartva a gazdaság megújuló képességét. A felnőttképzés gazdasági és társadalmi folyamatai összefonódásának konkrét módjával, hatásmechanizmusával kapcsolatban még számos terület feltáratlan, a debreceniek kötete ehhez a munkához nyújt tájékozódást.

Krisztián Béla